

12 zich in brieven dan zelfbewust over zijn plaats in de geschiedenis, hij gaf toe dat de doctorshoed hem prestige verschafte. Het was maar gedeeltelijk waar: achtereenvolgende pausen eerbiedigden zijn waardigheid, maar onder theologen leverde zijn doctorsgraad hem extra spot op. De promotie van Erasmus zou in Turijn nog een lange nasleep kennen. Precies 370 jaar na datum, op 4 september 1876, werd in Turijn een gedenksteen onthuld, waarbij linkse academici de geleerde claimden als hun vrijdenkende ‘voorvader’, een typisch staaltje van eigentijdse toe-eigening.²

Het geval-Erasmus leert intussen dat het aan de ene universiteit gemakkelijker was de doctorshoed te verwerven dan aan de andere. Bovendien oefende de paus, al dan niet via zijn afgezanten, invloed uit op een doctorsgraad. Keizer en paus beschikten in de Middeleeuwen ook over promotierecht en konden dus doctores creëren, al dan niet na voorafgaand examen. Waar de paus in 1568 deze praktijk afschafte, ging de keizer ermee door. Zo verleenden keizerlijke paltsgraven in de Republiek Venetië soepel de doctorsgraad aan vele juristen, één van de redenen waardoor de universiteit van Padua vele buitenlandse studenten aantrok en Bologna overvleugelde.³

Eredactoraten, verleend om iemands bijzondere verdiensten voor wetenschap of samenleving te eren, kunnen dit niet worden genoemd, al had het aan Erasmus toegekende doctoraat in 1506 er wel iets van weg. In de vroegmoderne tijd bleven erepromoties eerder uitzondering dan regel. Universiteiten wensten doorgaans te waken voor hun academische reputatie. De kwaliteit van promoties werd daarbij soms nauwlettend in de gaten gehouden, zoals aan het voorbeeld van de universiteit van Leiden kan worden gedemonstreerd. Daar stelden de curatoren in 1643 met zorg vast dat er in de rechtenfaculteit te gemakkelijk werd gepromoveerd, iets dat schadelijk voor de reputatie van de universiteit werd geacht.⁴ Waar al acht geslagen werd op de kwaliteit van de reguliere promoties, luisterden eredactoraten helemaal nauw.

Het toekennen van eredactoraten werd in Europa pas echt gebruik in de tweede helft van de negentiende eeuw, waarbij niet alleen de eredoctor (die zowel een vooraanstaand academicus als een verdienstelijke buitenstaander kon zijn) maar ook de universiteit in het zonnetje werd gezet – dikwijls om een jubileum luister bij te zetten.⁵ In Nederland verliep de ontwikkeling min of meer parallel. Mensen die op